Arkivsak-dok.	26/00810-5
Saksbehandler	Agnethe Hinna Hovdenak

Saksgang	Møtedato
Utvalg for oppvekst og kultur	12.11.2026
Ungdomsrådet 26/27	20.11.2026
Rådet for personer med funksjonsnedsettelser	18.11.2026
Formannskapet	26.11.2026
Kommunestyret	10.12.2026

Saksframlegg

Sentrumsskole

Rådmannens forslag til vedtak/innstilling

1. Kommunestyret tar Norconsults rapport om vurdering av én felles sentrumsskole eller videreføring av to sentrumsskoler til orientering.
2. Kommunestyret legger til grunn at begge sentrumsskolene har betydelige rehabiliterings- og investeringsbehov, og at dagens situasjon ikke er bærekraftig over tid.
3. Kommunestyret velger spor B som framtidig utviklingsretning for grunnskoletilbudet i Mandal sentrum:
    - rehabilitering og oppgradering av Frøysland skole,
    - rehabilitering, vurdering av nybygg og kapasitetsutvidelse ved Furulunden skole,
    - videre utvikling av avdeling PLUSS som en integrert del av framtidig skoleanlegg.

Vedlegg
Mandat sentrumsskole
Rapport fra Norconsult: En felles eller to sentrumsskoler
Vedlegg Oppsummering Brukermedvirkning (1)
Tilstandsvurdering skoler og barnehager, Prosjektgruppen AS mai 2025

Saken kort fortalt
I forbindelse med budsjettvedtaket for 2026 ble det avsatt 800 000 kroner til forprosjekt for å utrede muligheten for en framtidig sentrumsskole i Mandal.

Utvalg for oppvekst og kultur vedtok deretter mandat for utrednings- og konseptfasen. Mandatet fastsatte at det først skulle avklares om Furulunden skole har tilstrekkelig tomtekapasitet til å romme en samlet sentrumsskole og om trafikksikkerheten kan ivaretas på en faglig forsvarlig måte. Dersom disse avklaringspunktene var tilfredsstillende, skulle to alternative utviklingsspor utredes videre.

Norconsult har gjennomført utredningen og vurdert:

- spor A: én felles sentrumsskole på Furulunden for inntil 750 elever,
- spor B: videreføring av Furulunden og Frøysland som to sentrumsskoler.

Utredningen viser at begge dagens skoleanlegg har betydelige rehabiliteringsbehov og at det er nødvendig med investeringer uavhengig av valg av framtidig løsning.

Norconsult anbefaler at spor A videreutvikles som et fullverdig alternativ for videre planlegging. Rådmannen er enig i flere av de faglige vurderingene som fremkommer i rapporten, men er ikke enig i Norconsults konklusjon om at sentrumsskolealternativet kan anses tilstrekkelig avklart, og deres vurdering i at spor A bør videreføres på lik linje med spor B. Utredningen viser etter Rådmannens vurdering at alle de sentrale avklaringspunktene i mandatet fortsatt har uforløste elementer. Anbefalt uteareal per elev oppnås ikke innenfor ordinært skoleareal, framtidig hallkapasitet er ikke løst og vil kreve ytterligere investeringer, og trafikksituasjonen krever nærmere avklaringer før det kan konkluderes med at løsningen er tilfredsstillende.

Medvirkningsmøtene med elever, foresatte og ansatte understøtter etter Rådmannens vurdering valg av spor B. Samlet sett vurderer Rådmannen at usikkerheten knyttet til spor A er vesentlig større enn for spor B. Rådmannen anbefaler at spor B velges som framtidig utviklingsretning for sentrumsskolene.

Bakgrunn
Forprosjekt Furulunden ble vedtatt av kommunestyret i sak 79/24, handlingsplan 2025-2028, budsjett 2025. Rådmannens begrunnelse for nødvendighet av forprosjekt Furulunden skole var blant annet at det pr. 15.10.24 var meldt 102 avvik omhandlende fysisk arbeidsmiljø. Avvikene omhandler ventilasjon, temperatur, luftkvalitet, støy, brudd på krav til arbeidsrom, mangel på grupperom, samtalerom, muggforekomst, farlig atkomst SFO, ikke ergonomisk skifterom avdeling Pluss mm. Et klasserom hadde vært stengt i en periode i 2024, og alternative

klasserom hadde måtte bli benyttet i perioden for målinger og sanering. Det er ikke tilstrekkelig antall toaletter til ansatte jmf. krav.

I budsjett 2026 ble investeringen «Forprosjekt Furulunden skole» tillagt følgende tekst i Rådmannens forslag: I arbeidet med barnehage- og skolestruktur våren 2025 ble det avdekket at Frøysland barneskole har vesentlige mangler, og kommunestyret vedtok i sak 47/25 at det skal vurderes om Frøysland og Furulunden kan samles til en sentrumsskole, forprosjekt Furulunden utvides til vurdering av om det er mulighet for en sentrumsskole.

I sak 96/25, handlingsplan 26-29, budsjett 2026 den 18.12.25, vedtok kommunestyret følgende verbalvedtak:

> *«Forprosjekt sentrumsskole - Utvalg for oppvekst og kultur utformer en klar bestilling med et tydelig mandat til et forprosjekt for ny sentrumsskole i løpet av januar. Basert på dette innhenter rådmannen et tilbud på å gjennomføre et slikt forprosjekt. Hvis det er behov for ytterligere finansiering så løses dette i forbindelse med tertialrapport og/eller en egen sak til Formannskapet».*

15.01.26 ble det avholdt et utvidet arbeidsmøte for utvalg for oppvekst og kultur. Alle partier var invitert til å stille med en representant, administrasjon og hovedtillitsvalgte fra Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Delta deltok. Kommuneoverlege og hovedverneombud gav innspill før arbeidsmøtet. Det ble benyttet gruppearbeid som metode. De tre arbeidsgruppene gav skriftlige innspill som er benyttet i utarbeidelse av forslag til mandat. UOK vedtok mandatet 26.02.26. Mandat sikrer en strukturert, kvalitetsmessig og faglig forankret utrednings- og konseptfase. Mandatet etablerer en klar avklaringsrekkefølge, tydelig organisering, krav til brukermedvirkning og et helhetlig beslutningsgrunnlag basert på tomteforhold, trafikksikkerhet, hallkapasitet, pedagogiske behov og økonomi.

Vurdering

Mandatet

Mandatet la opp til en trinnvis prosess der tomtekapasitet og trafikksikkerhet skulle være avgjørende avklaringer før en eventuell sentrumsskole kunne anbefales som videre utviklingsretning.

Rådmannen vurderer at Norconsult har levert et grundig faglig arbeid som gir et godt beslutningsgrunnlag. Samtidig viser rapporten at flere sentrale forutsetninger fortsatt er uløste og at spor A bygger på en rekke forhold som ikke er endelig avklart.

Rådmannen vurderer at tilstandsvurderingen fra Prosjektgruppen fra 2025 og HMS-avvik samlet sett dokumenterer et behov som går utover ordinært vedlikehold. Utfordringene gjelder ikke bare teknisk tilstand, men også kapasitet, funksjonalitet og arbeidsmiljømessige forhold.

Materialet understreker derfor behovet for omfattende investeringer i framtidige skolebygg i sentrum, enten gjennom rehabilitering, nybygg eller en kombinasjon av disse tiltakene.

Ved vurdering av de to utviklingssporene må det etter Rådmannens syn legges betydelig vekt på at framtidige løsninger ikke bare skal rette opp dagens tekniske mangler, men også sikre tilstrekkelig kapasitet, gode arbeidsforhold for ansatte, tilfredsstillende læringsmiljø for elevene og robuste løsninger som kan møte framtidige behov over lang tid.

Saken gjelder valg av utviklingsspor og ikke beslutning om bygging. Arbeidet befinner seg fortsatt i en tidlig utrednings- og konseptfase. Norconsults rapport gir et grunnlag for å velge retning, men det foreligger ikke ferdig prosjektering, detaljerte byggetegninger eller endelige kostnadsberegninger. Etter valg av utviklingsspor, vil neste fase være et forprosjekt med nærmere avklaringer av funksjoner, arealer, trafikkløsninger, uteområder, kostnader, reguleringsforhold og gjennomføring. Først etter gjennomført forprosjekt vil kommunestyret ha et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å ta stilling til endelig investering og eventuell byggestart.

Tomt og utearealer

Norconsult legger til grunn at Furulunden skole har om lag 6 600 m² tilgjengelig uteareal. Ved en sentrumsskole for 750 elever gir dette omtrent 9 m² uteareal per elev.

For å komme opp på om lag 20 m² per elev må Speilen inngå som permanent ressursareal for skolen. Selv med Speilen inkludert oppnås ikke den faglige referansen på 30 m² per elev som Helsedirektoratet viser til.

Rådmannen registrerer at Norconsult har valgt å benytte 20 m² som vurderingsgrunnlag. Samtidig framgår det tydelig av rapporten at:

- 20 m² ikke er en statlig anbefaling,
- 30 m² er den faglige referansen,
- Speilen er en nødvendig forutsetning for å nå 20 m²,
- videre prosjektering av byggets fotavtrykk og trafikksituasjon med parkeringskonsept kan redusere tilgjengelig uteareal ytterligere.

Rådmannen vurderer at uteareal er en grunnleggende kvalitet ved et framtidig skoleanlegg. Når en skole samtidig planlegges for opptil 750 elever, blir kvalitet, kapasitet og tilgjengelige uteområder særlig viktig.

Sammenstilling av elevtall og MUA	Furulunden	Frøysland	Furulunden – sentrumsskole
Elevtall	500	250	750
Dagens tilgjengelige MUA	ca. 6 600 m²	ca. 5 800 m²	ca. 6 600 m²
MUA per elev, på regulert skoletomt	ca. 13 m²	ca. 23 m²	ca. 9 m²
Behov MUA ved 20 m² per elev	10 000 m²	5 000 m²	15 000 m²
Behov MUA ved 30 m² per elev	15 000 m²	7 500 m²	22 500 m²
Tilgjengelige ressursarealer	Speilen ca, 8,6 daa Skrivergården ca 9,4 daa	Kongefjellet ca. 23 daa	Speilen ca. 8,6 daa Skrivergården ca 9,4 daa
Samlet arealgrunnlag inkl. Speilen	ca. 15 500 m²	–	ca. 15 500 m²
Areal per elev inkl. Speilen	ca. 30,4 m²	–	ca. 20,3 m²

Etter Rådmannens vurdering dokumenterer ikke rapporten at spor A gir tilfredsstillende utearealer, tross det kan legges til rette med høy kvalitet på uteområdene, tilgang på ressursarealer og kompenserende tiltak i form av delte friminutt. Norconsult vurderer samlet at Furulunden har tilstrekkelig tomtekapasitet for Spor B, med gode arealrammer for 500 elever, tilfredsstillende MUA og mulighet for en trafikksikker og funksjonell helhetsløsning, under forutsetning av at eiendommene i sør og Speilen sikres som premisser for videre utvikling.

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet var det andre avgjørende avklaringspunktet i mandatet.

Norconsult beskriver dagens trafikksituasjon ved Furulunden som uoversiktlig og peker på behov for omfattende tiltak.

Løsningen forutsetter blant annet:

- innløsning av boligene sør for skolen,
- etablering av ny hovedadkomst,
- flytting av parkering,
- ny hente- og bringesone,
- betydelig reduksjon i biltrafikk inn mot skolen.

Norconsult vurderer den framtidige trafikkøkningen som håndterbar, men understreker samtidig at det må gjennomføres ytterligere trafikkanalyser i neste fase.

Det foreligger per i dag ingen dokumentasjon som viser hvordan økt trafikk som følge av samling av 750 elever i én sentrumsskole vil påvirke veinett, skolevei og trafikksikkerhet.

Rådmannen vurderer derfor at trafikksikkerheten ikke kan anses som ferdig avklart. For begge spor vil det være behov for å arbeide videre med aktiv mobilitet, sikre gode løsninger for varelevering og etablere trafikksikre og funksjonelle hente- og bringesoner.

Hallkapasitet

Norconsult konkluderer med at dagens kapasitet for arealer til kroppsøving ikke er tilstrekkelig for en sentrumsskole med 750 elever.

Rapporten viser at en slik løsning vil kreve økt hallkapasitet og at dette må være en forutsetning for videre utvikling av spor A.

Rådmannen vurderer dette som en vesentlig utfordring.

Det foreligger per i dag:

- ingen finansiert hallutbygging,
- ingen vedtatt lokalisering,
- ingen kostnadsberegnet løsning,
- ingen framdriftsplan.

Hallkapasitet er derfor etter Rådmannens vurdering en uløst forutsetning, med betydelig usikkerhet og økonomisk risiko.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkningen gir verdifull innsikt i hvordan elever, foresatte og ansatte vurderer dagens situasjon og hvilke kvaliteter de ønsker i framtidens skoler.

På tvers av alle grupper framkommer et tydelig ønske om:

- trygge skolemiljøer,
- oversiktlige rammer,
- godt inneklima,
- større læringsarealer,
- flere grupperom,
- gode fagrom,
- attraktive uteområder,
- bedre tilrettelegging for fysisk aktivitet.

Foresatte er særlig opptatt av:

- trygg skolevei,
- trafikksikkerhet,
- oversiktlige skolemiljøer,
- konsekvenser av store skoler,
- tilhørighet og nærmiljø.

Det fremkommer også bekymring for at enkelte elevgrupper kan oppleve en svært stor skole som mindre oversiktlig og mindre forutsigbar.

Innspillene fra avdeling PLUSS understreker betydningen av skjermede, universelt utformede og spesialtilpassede arealer med nærhet til hente- og bringeløsninger.

Rådmannen vurderer at brukermedvirkningen understøtter behovet for nye og bedre skoleanlegg, men ikke gir et entydig grunnlag for å anbefale én samlet sentrumsskole.

Skolestørrelse

Spor A innebærer én skole med opptil 750 elever.

Spor B innebærer to skoler med om lag:

- 500 elever ved Furulunden,
- 250 elever ved Frøysland.

Skolestørrelse og den betydning det har for elevers læring og trivsel, har lenge vært av interesse for forskere, beslutningstakere og foreldre. Særlig i drøftinger om skolestrukturen i norske kommuner kommer skolestørrelse fram som et viktig argument for enten å legge ned eller bevare skoler. Argumentene tilknyttet skolestørrelse er ofte sterkt påvirket av ideologisk oppfatninger om hva som er best og antagelser om effektivisering. På den ene siden er den en tendens til å oppfatte små skoler som fordelaktige for elevene pga. samhold mellom elever og nærhet til lærerne. På den andre siden har det vært en tendens til å slå sammen og bygge større skoler med sikte på å tilby større variasjon i undervisningstilbud og en økonomisk effektivisering.

Det er viktig å definere hva som vurderes som store og små skoler. I Norge har hver fjerde barneskole mindre enn 100 elever, 40 prosent av skolene har mellom 100 og 300 elever, 25 prosent av skolene har mellom enn 300 og 500 elever og 6 prosent av barneskolene har mer 500 elever (Statistisk sentralbyrå, 2020).

Men store skoler i Norge tilsvarer middels store i internasjonal sammenheng, og en middels stor skole i Norge vil regnes som en liten skole utenfor Norge.

I 2022 presenterte Thomas Nordahl, professor og leder for Senter for praksisrettet utdanningsforskning, en kunnskapsoppsummering om sammenhengen mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i grunnskolen. Rapporten ble laget på oppdrag for Hamar kommune, når de skulle vurdere skolestruktur.

Hovedkonklusjonen er at det er en liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Det vil si at variasjoner mellom skoler i liten grad kan forklares av skolestørrelsen alene når det er kontrollert for andre bakgrunnsvariabler og pedagogiske variablers betydning for elevenes læring. Det skrives videre i rapporten at skolestørrelse alene ikke ser ut til å ha noen effekt på omfanget av mobbing, og innebærer at mobbing i liten grad kan knyttes til strukturelle forhold i skolen.

Rådmannen vurderer at begge alternativene kan gi gode pedagogiske løsninger når det kommer til elevtall. Gjennom brukermedvirkningen kom det likevel fram at både elever, foresatte og ansatte er opptatt av betydningen av oversiktlige skolemiljøer, gode relasjoner og tilhørighet til nærmiljøet. Enkelte uttrykte også bekymring for størrelsen på en samlet sentrumsskole og hvilke konsekvenser dette kan ha for fellesskap, trygghet og oppfølging av den enkelte elev. Samtidig vurderer Rådmannen at en skole med om lag 750 elever i seg selv ville vært håndterbar dersom øvrige forutsetninger knyttet til utearealer, hallkapasitet, trafikkforhold og pedagogisk funksjonalitet var tilfredsstillende løst.

Skolestørrelsen er derfor ikke avgjørende for Rådmannens anbefaling.

Økonomi og risiko

Norconsult har beregnet investeringskostnadene til:

- ca. 597 millioner kroner for spor A

  (omfatter ikke regulering, tomtekostnader eller ny hall)

- ca. 529 millioner kroner for spor B

Forskjellen er beregnet til om lag 68 millioner kroner.

Kalkylene er grove konseptkalkyler og inkluderer ikke alle kostnader. Det er i spor A for eksempel lagt til grunn at det må bygges en ekstra hall uten at kostnader inngår i kalkylen.

For spor A er det identifisert flere usikkerhetsfaktorer:

- kjøp av eiendommer,
- bruk av Speilen,
- hallkapasitet,
- trafikale tiltak,

- framtidig reguleringsarbeid.

Rådmannen vurderer derfor at spor A er forbundet med vesentlig større usikkerhet enn spor B, tross det i spor B også foreligger anbefaling om kjøp av eiendommer og bruk av Speilen.

Prosjektet befinner seg fortsatt i tidligfase. Arbeidet som nå er gjennomført er en utrednings- og konseptfase. Hensikten har vært å avklare muligheter, risiko og overordnede løsninger.

Kommunestyret skal nå ta stilling til valg av hovedretning. Først etter gjennomført forprosjekt vil kommunestyret ha grunnlag for å fatte endelig investeringsbeslutning.

Økonomiske konsekvenser
Valg av spor innebærer ikke investeringsvedtak. Begge alternativene forutsetter betydelige investeringer i skolebygg og uteområder. Kostnader må kvalitetssikres gjennom forprosjekt og legges fram i budsjett for 2028, handlingsplan 2028-2031.

Interesser for barn og unge
Saken har stor betydning for barn og unge, både dagens elever og framtidige elevkull. Ved vurdering av barnets beste har Rådmannen lagt vekt på barn og unges rett til et trygt, helsefremmende og inkluderende skolemiljø, samt tilgang til hensiktsmessige læringsarealer, gode uteområder og trygge skoleveier. Gjennom brukermedvirkningen har elever løftet fram behovet for bedre inneklima, større og mer fleksible læringsarealer, flere grupperom, attraktive uteområder, gode aktivitetsmuligheter og skolebygg som er tilpasset dagens undervisningsformer. Ansatte og foresatte har tilsvarende pekt på betydningen av trygge og oversiktlige skolemiljøer, gode relasjoner mellom elever og ansatte, samt nødvendige arealer for å kunne gi tilpasset opplæring og støtte til elever med særskilte behov.

Rådmannen vurderer at begge alternativene vil innebære en forbedring sammenlignet med dagens situasjon. Samtidig må barnets beste vurderes i et langsiktig perspektiv. Norconsults utredning viser at en samlet sentrumsskole vil ha begrensninger knyttet til uteareal per elev, men som de mener kan ivaretas om kvaliteten på arealet er godt. Det vil også være avhengig av ytterligere tiltak for å sikre tilstrekkelig hallkapasitet. Rapporten peker også på behov for omfattende trafikkløsninger og arealmessige tilpasninger. Etter Rådmannens vurdering er gode uteområder, tilstrekkelig plass til lek og aktivitet, trygg skolevei og robuste rammer for fysisk aktivitet sentrale kvaliteter i et framtidig skoleanlegg, og disse faktorene har direkte betydning for barn og unges trivsel, utvikling og læring.

Rådmannen har videre lagt vekt på innspill fra elever, foresatte og ansatte om betydningen av oversiktlige skolemiljøer og tilhørighet til nærmiljøet. Forskning tilsier at skolestørrelse alene har begrenset betydning for læringsutbytte og trivsel, og Rådmannen vurderer at en skole med om lag 750 elever ville vært håndterbar dersom øvrige forutsetninger var tilfredsstillende løst. Vurdering av barns beste handler derfor ikke primært om antall elever ved den enkelte skole, men om de samlede fysiske, organisatoriske og miljømessige rammene rundt elevenes skolehverdag. Etter en helhetlig vurdering mener Rådmannen at spor A ikke tilfredsstiller

utearealer, trygg skolevei, trafikkutfordringer og hallkapasitet. Spor B legger i større grad til rette for dette og gir større handlingsrom for å møte framtidige behov ved elevtallsvekst.

Etter Rådmannens vurdering tilsier hensynet til barnets beste at kommunen bør velge den løsningen som i størst mulig grad gir forutsigbare rammer og sikkerhet for at sentrale kvaliteter knyttet til læringsmiljø, fysisk aktivitet, trygghet og inkludering faktisk kan realiseres. Rådmannen vurderer at spor B samlet sett gir større sikkerhet for dette.

Hensyn til klima og miljø
Klima- og miljøhensyn skal konkretiseres videre gjennom valg av materialer, energiløsninger, ombruk, klimabudsjett og miljøsertifisering i neste fase.

Hensyn til folkehelse
Skolen er en sentral arena for folkehelse. Gode skolebygg, trygge uteområder, fysisk aktivitet og sosial inkludering har stor betydning for barn og unges psykiske og fysiske helse.

Konklusjon
Rådmannen vurderer at Norconsult har levert et grundig og nyttig beslutningsgrunnlag som tydelig dokumenterer behovet for betydelige investeringer ved både Furulunden og Frøysland skole.

Etter Rådmannens vurdering viser utredningen at sentrale forutsetninger for spor A fortsatt er uløste med høyere risiko enn spor B:

- anbefalt uteareal oppnås ikke,
- sentrumsskolen er avhengig av Speilen for å nå et minimumsnivå for uteareal (MUA),
- framtidig hallkapasitet er ikke løst,
- trafikksikkerheten er ikke tilstrekkelig dokumentert,
- løsningen er avhengig av eiendomserverv og ytterligere planavklaringer.

Spor B framstår som det mest robuste alternativet, med lavere risiko, bedre forutsetninger for tilfredsstillende utearealer, mindre trafikkbelastning og større grad av forutsigbarhet.

Rådmannen anbefaler derfor at kommunestyret velger spor B som grunnlag for videre arbeid i forprosjekt.